

Ronovská, K.: Tendence vývoje českého nadačního práva v rámci sjednocené Evropy

Brno: Masarykova univerzita, 2010, 140 stran

Martin Škop*

Monografie Kateřiny Ronovské „Tendence vývoje českého nadačního práva v rámci sjednocené Evropy“ představuje velmi zajímavé dílo, které vybočuje z řady

současného trendu. Dnes se z velké části setkáme s publikacemi, které představují převyprávění textu právních předpisů, kdy spíše než o nastolování trendů nebo popis obecných závěrů, jde o řešení elementárních problémů. Tato kniha jde opačně a nabízí shrnující po-

---

* JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D., Katedra právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

hled, jehož úroveň zpracování ukazuje, že Ronovská se v tématu velmi dobře orientuje a zabývá se jím řadu let.

Knihla směřuje k nejzávažnějším jevům, které ovlivňují podobu a aplikaci nadačního práva (globalizace, terorismus, hospodářská stagnace atp.), ale také popisuje současné trendy v samotné regulaci existence a činnosti nadací. Od obecného uchopení nadací po právní stránce a vymezení jejich základních znaků se v závěru zaměřuje na nejvýznamnější faktory, které mohou ovlivňovat existenci nadací. Mezi těmito póly zůstává mnoho prostoru pro popis vývojových trendů nadačního práva v Evropě, na vysvětlení konceptu Evropské nadace (včetně konkurenčních přístupů k řešení tohoto problému) či popisu aktuálního stavu připravovaných změn nadačního práva v České republice.

Zmíněným tématům se Ronovská věnuje pečlivě a od obecného uvedení do problému zasvěcuje čtenáře do zákoutí nadačního práva nejen v České republice, ale obecně v Evropě. Nikoli pouze na úrovni Evropské unie, ale také na úrovni jednotlivých evropských států, jejichž způsob regulace fungování nadací může být inspirací nebo i výstrahou. Kniha tak nabízí dostatek prostoru pro zamyšlení, kam směřovat českou právní regulaci, jakých nežádoucích jevů se vyvarovat, a případně, které zkušenosti se jeví jako užitečné. Proto je tato kniha nejen obvyklým deskriptivním příspěvkem k mapování nadačního práva, ale nabízí dostatek analytického materiálu, či kritické zhodnocení připravovaných změn a úprav. Autorka knihou přispívá ke skutečnému poznání nadačního práva a jeho dalšímu možnému vývoji.

Tento nesporný význam recenzované monografie „Tendence vývoje českého nadačního práva v rámci sjednocené Evropy“ je doprovázen drobnými nedostatky, které jsou však v dostatečné míře kompenzovány nabídnutými závěry, kterými autorka svou knihu prokládá. Níže uvedené nedostatky pramení s největší pravděpodobností z toho, že se jedná o přípravu k mnohem rozsáhlejší publikaci, což Ronovská sama na str. 11 potvrzuje. Přes nesporné přínosy pro nadační právo (a právo neziskových organizací), působí kniha jako hromada nádherných jablek. Nádherných jablek, která jsou však drobně nakousaná: autorka naznačuje celou řadu témat, která však dále nerozvádí a často zůstává pouze u elementárního konstatování. Tak tomu je například v první kapitole, nazvané „Širší souvislosti“. Domnívám se, že tyto „širší souvislosti“ není vhodné shrnout pouze na dvě stránky, jako je tomu v knize. Tato část představuje východisko k celému nadačnímu právu a způsobům právní regulace této oblasti, a proto lze očekávat hlubší vtáhnutí čtenáře do tohoto tématu. Podobné lze konstatovat i o deskripci tzv. Globální krize (str. 21), která je dle autorky významný jev. Pokud je však zásadní i pro analýzu nadačního práva, bylo by žádoucí uvést více, než se projeví nižším počtem dárců. Přitom, když Ronovská rozebírá finanční krizi jako součást aktuálních problémů (str. 108), již jejímu

dopadu na právní normy a aplikaci práva věnuje více prostoru. Dovolím si trochu nevhodně ironicky podotknout, že čtenář odborných monografií nechte tyto knihy jako detektivky, a proto je rozuzlení až na konci ne zrovna žádoucí. V kapitole věnované globální krizi obecně se také projevuje formální aspekt, který publikaci poškozuje. Velmi často se setkáme s odstavci, které tvoří pouze jedna věta. Přestože je to dnes obvyklé například v časopiseckých publikacích, nedomnívám se, že je vhodné to dodržovat také v monografiích (viz další příklady např. na str. 29).

Prvků formujících aktuální trendy v nadačním právu popisuje Ronovská v knize mnohem více. Ukazuje tím spojitost nadačního práva se skutečným světem a politickými myšlenkami formujícími evropskou společnost. Vedle globální krize je to také terorismus, kterému se však autorka věnuje hlouběji. I ten představuje nejen materiální pramen současné evropské regulace nadačního práva, ale také jednu ze souvislostí, se kterými nejen normotvůrce, ale také praxe musí počítat. Právě proto bych očekával hlubší vysvětlení vlivu, který terorismus má na nadační právo. Jako laickému čtenáři mi totiž mohou mnohé souvislosti unikát. Ze závěrů je patrné, že autorka je zná a správně s nimi pracuje, avšak pro verifikaci jejích závěrů by bylo vhodné vysvětlení příčin věnovat větší pozornost.

Nesdílím autorčin pohled na evropeizaci práva. Dle mého soudu je evropeizace v právu zřetelně přítomná od doby velkých kodifikací, které reflektovaly specifika národních států, ale přesto byly vedeny stejným modelem. Pokud by tomu tak nebylo, jen obtížně by se daly nalézt společné znaky nadací a nadačního práva. Lidská společnost se neomezuje pouze na tzv. národní státy, a proto se s prvky evropeizace nesetkáváme v současnosti poprvé. V čem je však současnost jiná: zda v intenzitě zásahů z nadnárodní úrovně, nebo rychlosti, s níž ke změnám dochází, nebo se jedná o kvalitativně jinou změnu? Tyto skutečnosti by dle mého soudu bylo vhodné v publikaci zmínit. Autorka také uvádí (str. 11), že přeshraniční působení nadací souvisí s dnes všudypřítomnou globalizací a evropeizací. Nedozevíme se ale, jak spolu souvisí a čím se od sebe liší. To, že s autorkou v tomto směru souhlasím a domnívám se, že správně ukazuje na aktuální stav, neznamená, že by toto konstatování nemohla blíže vysvětlit. I přes toto metodologické východisko je cíl publikace velmi přínosný: „postihnout společné rysy práva ve sjednocené Evropě“ (str. 11) a zamyslet se nad konceptem tzv. Evropské nadace. Vzhledem k tomu, že práce v této oblasti jsou přes svou letitost stále na počátku, je tato publikace velmi žádoucí.

Samotná komparace totiž může naznačit, jakým směrem se ubírají současné kodifikační práce. Proto je tato metoda vhodným nástrojem zvoleným v publikaci. Nelze se však ubránit dojmu, že Ronovská vychází v této metodě pouze z práce Viktora Knappa. Jakkoli je dílo tohoto autora zásadní na poli české komparatistiky,

od použitých publikací uplynulo již mnoho času. Žádoucí je prozkoumat současné tendence ve světové komparatistice a zvolit novější přístupy a metody. Neujasněním smyslu a metod právní komparace dochází k dalším drobným nedostatkům v recenzované monografii. Jako příklad lze uvést poměrně krátkou kapitolu o historii (str. 16), ačkoli by mohla nabídnout východiska k současné právní úpravě.

Jedním z obtížných úkolů, se kterými se Ronovská musela v knize vypořádat, je obecná definice nadace. Nepochybuji o tom, že nadace v Evropě mají společné rysy a pro modelaci evropské (nebo i Evropské) nadace je nutné je odhalit. Současně však také nepochybuji o tom, že je najít, představuje úkol velmi obtížný. Proto nelze zcela odsoudit určitá dílčí nedotažení těchto pasáží. Tato nedotažení vyvolávají mnoho otázek: Proč například vychází z anglického (amerického) pojetí nadace? Jistě je k tomu dobrý důvod, jako čtenář bych však tento důvod rád znal. Domnívám se, že volba základního východiska pro srovnání je totiž velmi důležitá. Dále například na str. 19 uvádí, že základem nadačních subjektů je osamostatněný majetek. Přitom na straně 18 není tento prvek součástí charakteristiky nadace. Otázkou je, zda je tato samostatnost majetku typická pouze pro ČR, nebo je to obecný charakteristický prvek. Srovnání evropského kontextu (str. 106) také nekoresponduje s body uvedenými na straně 18. Je možné předpokládat, že česká úprava se v mnohém evropské vymyká (na což autorka velmi často správně upozorňuje). Pak by ovšem bylo vhodné tyto odlišnosti klasifikovat a blíže vysvětlit. Absencí takového srovnání totiž Ronovská sama poškozuje práci, kterou si dala s analýzou společných rysů nadace. Je ke škodě publikace, že se k těmto bodům již dále nevrací.

Nedořečené jsou i problémy avizované na str. 22. Kateřina Ronovská uvádí, že problémem je nejednotnost přístupu a legislativy. Ovšem, v čem tento problém spatřuje a jaký je jeho hlubší rozbor již neuvádí. Domnívám se přitom, že právě tyto části by pomohly i nezasvěceného čtenáře přimknout k zajímavým a výsoce odborným závěrům zmiňovaným v knize. Tím, že čtenáře více vtáhne do tématu, totiž její analýza lépe vynikne a čtenáři bude zřetelné, v čem spatřuje největší

problémy, ale také přínosy evropeizace nadačního práva. Tento rys musíme navíc vnímat v kontextu celé knihy – tato není pouze teoretická, ale věnuje se také aplikaci práva. Jakkoli je popis rozhodnutí Evropského soudního dvora krátký, naznačuje, že problémy, které autorka v knize řeší, nejsou ryze akademické, ale mají vliv i na aplikaci nadačního práva. Pokud však nedojde ke kontextuálnímu rámování těchto popisů, může jejich význam čtenáři uniknout a bude obtížněji rozumět teoretickým či aplikačním závěrům.

V některých částech knihy zamrzí, že natolik erudovaná autorka popisuje některé kapitoly velmi nekriticky. Například na str. 38 hovoří o dotaznících, které byly doručeny Evropské komisi. Zda se dotýkaly podkladů pro studii Institutu Maxe Plancka, však již v knize uvedeno není. Rovněž tam není uvedeno, zda jejich počet – 250 – je dostatečný, jaký byl jejich obsah, co měly zjistit, kdo jsou „dotčené subjekty“ atp. Tyto informace jsou však v dotazníkovém šetření velmi žádoucí a mohou naznačit, jaký má v knize zmíněná informace význam. Tento nedostatek kritičnosti se projevuje také na str. 88 a n., kde autorka rozebírá připravovanou změnu českého nadačního práva. Z popisu navrhované přímé novely zákona o nadacích a nadačních fondech (2009) však není jasné, o jakou změnu se jedná, kým je zpracována a kam byla předložena. Vysvětlení těchto prvků by čtenáři napomohlo hledání avizované změny. Neplatí to však jen pro analýzu normativních textů. Ve chvílích, kdy autorka reflektuje paralelní projekt Evropského centra nadací, který srovnává s modelovým statutem Evropské nadace, by bylo žádoucí naznačit čtenáři, o jaký projekt se jedná (str. 42).

Přestože na řádcích výše jsem hledal spíše chyby, neznamená to, že by recenzovanou knihu bylo možné odmítnout. Tyto chyby jsou dle mého soudu pouze dílčí a naznačují význam připravované monografie. Jak jsem uvedl již v úvodu, celková úroveň zpracování je na velmi vysoké úrovni a autorka od čisté deskripce projektu „Evropská nadace“ Institutu Maxe Plancka směřuje k analýze celého evropského nadačního práva a komparaci této oblasti. Monografie ukazuje autorčinu výbornou orientaci v nadačním právu a reflektuje aktuální témata dotýkající se nadačního práva.